

tillgodosedd, än för närvarande är förhållandet, samt att Riksdagen måtte beredas tillfälle att, innan de ifrågasatta ändringarna vidtagas, öfver desamma sig yttra.

Herrar *von Krusenstjerna*, *Fröberg* och *Pehrsson* hafva begärt få an-tecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling i utskottet.

N:o 68.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 13 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 innehåller bland annat följande bestämmelser:

»§ 4. Rättighet att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut tillkommer, *på landet*, den, som på kommunalstämma och *i stad*, den som vid allmän rådstuga rösträtt eger: främmande religions-bekännare och de, som till utträde ur svenka kyrkan sig anmält, dock härifrån undantagne.»

»§ 35. De afgifter, om hvilka kyrkostämman beslutar, skola, utom i de fall för hvilka annorlunda är i lag eller författning stadgadt, utgå efter den för rösträtt i kyrkostämma bestämda grund; och må förty personliga eller matlagsavgifter icke utöfver hvad lag uttryckligen med-gifver, af kyrkostämma beslutas.

I fråga om afgifter och personliga tjänstbarheter, hvilka enligt gällande författningar åligga medlemmar af en kyrkoförsamling, oaktadt de i kyrkostämman icke ega röstsätt, gör denna förordning icke ändring.»

Kongl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 innehåller liknande stadganden.

13 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873 är af följande lydelse: »De för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller betjening må ej påföras främmande trosförvandt i annat fall, än att slik förrättning blifvit på hans egen begäran verkstald.»

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 197, hafva herrar *John Olsson* och *P. J. M. Erikson* från Stockholm, *S. A. Hedin* och *E. J. Ekman* hemställt att 13 § i sistberörda förordning skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Främmande trosbekännare är för sin person och sin inkomst af kapital eller arbete befriad från skyldighet att deltaga i afgifterna till svenska statskyrkoförsamlingarnas presterskap eller andra kyrkliga ändamål äfvensom från de för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller betjening i annat fall än att slik förrättning blifvit på hans egen begäran verkstald.»

Till stöd för motionen anföres:

»Frågan om främmande trosbekännares befrielse från skyldighet att deltaga i underhåll af svenska statskyrkoförsamlingarnas presterskap och kyrkliga inrättningar är icke ny. Redan år 1872 väcktes inom Andra Kammaren motion i sådant syfte af herr *W. Walldén*. De skäl, som då anfördes för en dylik befrielse, kvarstå ännu i dag oförminskade. Och de hafva till och med fått ökad giltighet ej blott genom att antalet främmande trosbekännare sedan dess mångdubblats utan äfven derigenom, att dessa trosbekännare numera beröfvats den rösträtt, de förut egt, under det deras skattebördan till statskyrkan ökats.

Orsaken till att denna viktiga fråga ej blef löst i samband med antagandet af 1873 års förordning angående främmande trosbekännare torde vara att söka hufvudsakligast deri, att exemplen på den orättvisa, som ligger i en dylik beskattning, då ännu icke hunnit blifva så talrika och i ögonen fallande som nu.

Af nämnda förordning framgår först och främst, att staten medgifver rätt till utträde ur statskyrkan endast åt sådana dissenters, som bekänna sig till främmande kristen lära eller sådan religionsform, som

vid sidan af statskyrkan anses kunna främja statens sedliga ändamål och intressen. Vidare framgår af förordningen, att staten ålagt dessa främmande trosbekännare förpligtelser, såsom statens organ vid sidan af statskyrkan, till religionens och sedernas främjande. Under sådana förhållanden måste det från statens egen synpunkt betraktas såsom ytterst obilligt och orättvist, att dessa främmande trosbekännare, ehuru de hafva att underhålla sin egen religiösa verksamhet, hvilken ofta kräfver betydliga summor till underhåll af predikanter och predikolokaler samt till fattigunderstöd åt samfundets medlemmar, icke desto mindre skola vara skyldiga att lika med dem, som tillhöra statskyrkan, bidra till underhållet af hennes presterskap och kyrkliga inrättningar.

Denna orättvisa blir så mycket större, då man tager hänsyn till att främmande trosbekännare ej hafva rätt att deltaga i besluten om användningen af de medel, som de för kyrkliga ändamål tvingas att erlägga. De hafva ingen rätt att deltaga i besluten, men väl skyldighet att deltaga i de utgifter, som krävas för statskyrkoförsamlingarna och deras presterskaps underhåll.

I andra länder, der ett särskildt kyrkosamfund framför andra blifvit af staten erkänt med vissa företrädesrättigheter, har dock frågan om dissenters frikallande från skatt till det af staten erkända kyrkosamfundet vunnit en rättvisare lösning än hos oss, vanligen i samband med antagandet af särskilda lagbestämmelser för dissenters. Så har man i *Finland* i förordningen angående kristna religionssamfund af annan protestantisk troslära än den evangeliskt-lutherska bestämt, att hvar, som tillhör i landet bestående kyrkosamfund af annan sådan trosbekännelse samt deltagar i underhåll af dess presterskap och kyrkobetjening, skall vara frikallad från all personel afgift till presterskap eller kyrkobetjening inom samfund af annan trosbekännelse. I *Norges* Lov angående kristne Dissentere og andre, der ikke er Medlemmer av Statskirken, heter det: »Dissentere er fritagne for personlige Ydelser till Statskirken og dens Betjente». Äfven från egendomsskatt kan der beräelse ega rum. I *Danmark*, der folkkyrkan har vissa företrädesrättigheter, så att den väl kan betraktas som statskyrka, äro de, som tillhöra annat religiöst samfund, befriade från personlig skatt till denna kyrka. I *Frankrike* och *Nederländerna* gäller som bekant, att alla de olika religionssamfunden hafva rätt till erhållande af understöd af staten för uppehållande af sin religiösa verksamhet.

Men oafsedt detta gifves det ett annat skäl för dissenters befrielse från ifrågavarande skattskyldighet, som är af större betydelse än alla andra, nemligen att det alltid måste blifva ett *samvetstvång* för den,

som af lefvande öfvertygelse anslutit sig till ett främmande religions-samfund, att deltaga i underhållet af den privilegierade statskyrkan, hvars läror han ej gillar och hvars gudstjenstföningar bjuda emot hans religiösa känslor. Huru allvarsamt detta samvetstvång är torde bäst framgå af ett exempel. Antag att en allvarligt religiös prest inom statskyrkan, som af hela sitt hjerta hyllade hennes läror, skulle tvingas att betala skatt till understöd för metodisternas eller baptisternas eller något annat dissentersamfunds verksamhet, hvilken han ogillar, vore ej detta ett samvetstvång af mycket allvarlig beskaffenhet? Ingen lärar vilja neka dertill. Förhållandet blir naturligtvis alldeles enahanda, om en dissenterpredikant eller annan utom statskyrkan stående dissenter tvingas att bidraga till underhåll af svenska kyrkan och dess presterskap.»

Såsom motionären erinrat, är frågan om främmande trosbekännares befrielse från skyldighet att deltaga i aflöning och underhåll af svenska statskyrkoförsamlingarnes presterskap och kyrkliga inrättningar icke ny. Vid flera tillfällen har den varit föremål för Riksdagens pröfning och senast, ehuru i något modifierad form, vid 1893 års riksdag, dervid lagutskottet i sitt öfver förslaget afgifna betänkande yttrade bland annat:

»Ifrågavarande utgifter äro enligt utskottets förmenande att anse såsom statsutgifter.

Så länge den evangeliskt-lutherska kyrkan är en statsinstitution, torde nemligen hvarje svensk medborgare böra vara skyldig att bidraga till densamma lika väl som till hvarje annan statens inrättning. För att taga ett exempel från en liknande statsinstitution har staten ordnat den offentliga undervisningen efter vissa grundsatser, och till detta undervisningssystem upprätthållande måste en hvar af statens medlemmar bidraga, vare sig han gillar de af staten antagna grundsatser eller icke, vare sig han finner det med sin fördel förenligt att begagna sig af statens eller enskilda undervisningsanstalter.»

Tillika erinrade utskottet derom, att antagandet af förslaget skulle i betänkelig mån rubba bestående prestlönekonventioner, i hvilket afseende i förslaget icke gäfves någon antydning, på hvad sätt erforderlig fyllnad till aflöning åt presterskapet skulle beredas i stället för de bidrag, som enligt förslaget komme att bortfalla.

Dessa uttalanden af 1893 års lagutskott finner utskottet ega full

tillämpning jemväl i afseende å nu föreliggande motion och vill utskottet endast ytterligare erinra derom, att statskyrkans presterskap utom kyrkliga förrättningar har till embetsåliggande att tjena staten jemväl i borgerligt afseende, såsom bokföring äfven af främmande trosbekännare, utfärdande af flyttnings- m. fl. betyg, meddelande af statistiska uppgifter, m. m. dylikt. De enda afgifter, från hvilka främmande trosbekännare kunde med något fog påkalla befrielse, är ersättning för de så kallade jura stolæ eller de särskilda förrättningar presterskapet endast på derom framställd begäran verkställer, och för hvilka förut erlades en viss afgift för hvarje gång de påkallades. För dessa afgifter, från hvilka främmande trosbekännare förut voro befriade, när de icke sjelfva påkallade förrättningen, är godtgörelse numera beräknad i de till presterskapet utgående kontanta löneförmåner. Ifrågavarande afgifter äro emellertid synnerligen obetydliga och föga betungande, så att en lagförändring i föreslagna syftet blott i denna del knappast kan vara af något synnerligt behof påkallad, äfven om den icke står i strid mot ofvan uttalade åsigter om afgifternas egenskap af statsutgift. Slutligen vill utskottet betona, att ett bifall till förslaget härutinnan i alla händelser förutsätter en grundlig utredning rörande ifrågavarande afgifter — en utredning, om hvilken utskottet, derest det i öfrigt funne skäl tillstyrka förslaget, likväl skulle med hänsyn till frågans ringa vikt, finna föga lämpligt att hos Kongl. Maj:t anhålla.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet,

att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 april 1896.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

af herrar *Hasselrot, von Krusenstjerna* och *Nilsson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af erforderliga åtgärder, på det att *dels* med-

lemmar af lagligen erkänd församling, som bekänner annan kristen troslära än den evangeliskt-lutherska, och hvars prest eller föreståndare är behörig och pliktig att föra anteckningar öfver medlemmarnes borgerliga förhållanden, äfvensom mosaiska trosbekännare, i fråga om hvilka alla det torde få anses utredt, att de före utfärdandet af förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets löneinkomster den 11 juni 1862, förordningen angående ordnande af presterskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872 samt förordningen angående allmänt ordnande af klockares löneinkomster den 2 november 1883 icke varit lagligen skyldige att erlægga de för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller betjening, ej heller påskpenningar, offer eller andra dylika lönebidrag, må, utan hinder af de på grund af åberopade författningar verkställda löneregleringar, åter komma i åtnjutande af motsvarande frihet och således frikallas från skyldighet att deltaga i betalning af hvad som af reglerade löner af hit hänförlig beskaffenhet kan anses utgöra aflöning och ersättning för omförmälda, numera upphörda afgifter och lönebidrag, dels ock godtgörelse för den minskning i tillförsäkrade löneförmåner, som ifrågasatta frikallelse kan anses föranleda, må varda vederbörande löntagare för deras tjänstetid beredd;

samt af herrar *F. Andersson*, *J. Anderson*, och *E. Svensson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke medlemmar af främmande, utaf staten erkända trossamfund må kunna för sina personer befrias från deltagande med svenska kyrkans medlemmar i aflöning åt dess presterskap, i den mån fastställda löneregleringar för detta presterskap gå till ända, samt om framläggande för Riksdagen af det förslag, hvartill utredningen komme att gifva anledning.

Herr *P. G. Petersson* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
